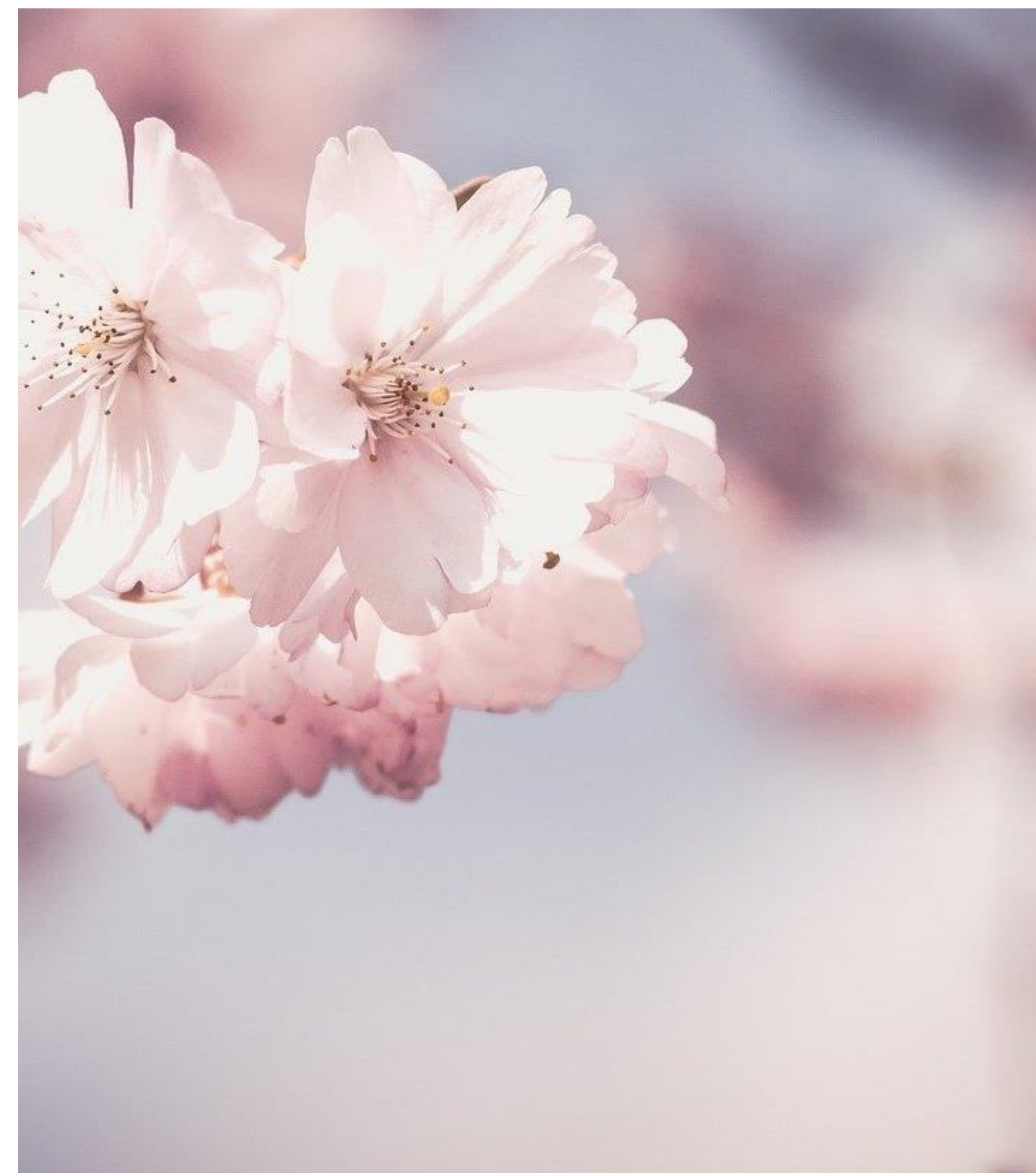

Vad händer i länet och nationellt?

2024-05-24

Petra Blom

Utvecklingsledare

Mäns våld mot kvinnor - ett paraplybegrepp

Mäns våld mot kvinnor är det begrepp som regeringen använder i den nationella strategin. Våldet betraktas som den yttersta konsekvensen av ett samhälle som inte är jämställt. Begreppet avser alla former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och hot om våld. Fokus är kvinnor och flickors särskilda utsatthet för följande våldsuttryck:

- Våld i nära relation.
- Hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning.
- Prostitution och människohandel med fokus på sexuella ändamål.
- Sexualiserat våld oberoende av relation.
- Kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i reklam, medier och pornografi, i syfte att reproducera föreställningar om kvinnors underordning.

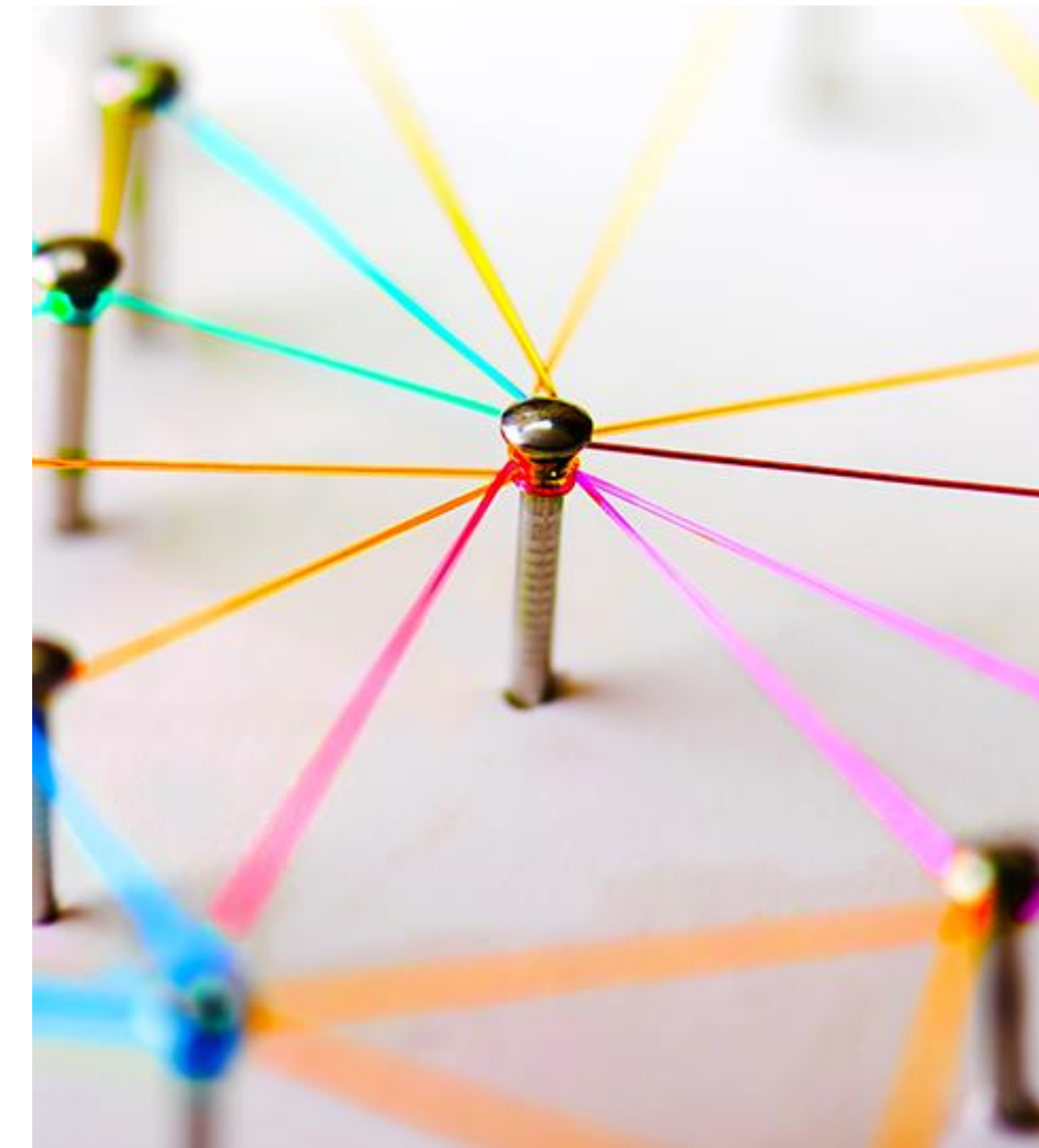
Insatserna i strategin handlar även om att motverka pojkars, mäns och hbtqi-personers utsatthet för våld. Insatserna omfattar även kvinnors, flickors och hbtqi-personers utövande av våld.

Länsstyrelsens regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor

Vid varje länsstyrelse ska det finnas en särskild samordningsfunktion för frågor om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, sexuellt våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.

Länsstyrelserna ska genom samordningsfunktionen stödja och bidra till

1. framtagandet och genomförandet av regionala sektorsövergripande strategier och handlingsplaner,
2. införandet av effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd i regionala och lokala verksamheter,
3. samarbetet på lokal, regional och nationell nivå, och
4. utbildning och kompetensutveckling i länet.

Länsstyrelserna ska i sitt arbete samverka med kommuner och regioner samt andra berörda myndigheter och aktörer.

Till dig som arbetar inom skolan

Visste du att du måste skydda barn som riskerar att giftas bort?

Varje år blir barn och unga bortgifta mot sin vilja

Att tvinga någon att gifta sig är ett brott som kan ge upp till fyra års fängelse.

Du som möter barn och unga i jobbet har en skyldighet att göra det du kan för att sätta stopp. Det kan kännas svårt, men det är viktigt att du vågar agera. Gör så här:

- Är du orolig för en elev? Prata med eleven och fråga om hen är utsatt för våld eller hot.
- Anmäl genast till socialtjänsten om du känner oro för ett barn.
- Om du misstänker att ett barn är utsatt för hedersrelaterad brottslighet, anmäl till både polisen och socialtjänsten.
- Agera snabbt om du misstänker att ett barn ska föras ut ur landet. Informera socialtjänsten så att barnet kan ges skydd genom ett utreseförbud.
- Läs mer om hur du skyddar barn och unga i den myndighetsgemensamma vägledningen vid hedersrelaterad brottslighet. Du hittar den på [hedersfortryck.se](#).
- Tänk även på att hedersförtryck är ett eget brott sedan den 1 juni 2022.
- Har du frågor, ring nationella stödtelefonen för yrkesverksamma: 010-223 57 60.

Tillsammans sätter vi stopp – det är vårt ansvar.

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

[Myndighetsgemensam vägledning vid \(lansstyrelsen.se\)](#)

Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet

Att agera och ge stöd och skydd när barn och vuxna riskerar att bli eller har blivit bortförda till utlandet i syfte att utsättas för hedersrelaterad brottslighet.

För yrkesverksamma inom socialtjänst, skola, polis och hälso- och sjukvård.

Lärarhandledning till informationsfilmen

Det är mitt liv

– om våld mot barn som inte får bestämma över sitt eget liv

2022:25

BORTFÖRDA BARN OCH UNGA

Delredovisning av uppdraget att kartlägga och sprida kunskap om erfarenheter av hedersförtryck samt annat våld och förtryck kopplat till utlandsvistelse

Jämställdhetens slutsatser

- Det **saknas kontinuerlig kartläggning** av hur omfattande förekomsten av bortföranden är.
- Fler bortföranden skulle kunna förhindras om myndigheterna **ingrep tidigare och agerade mer skyndsamt**.
- En gemensam nämnare för många ärenden i underlaget är att **det funnits tidigare kännedom hos en eller flera myndigheter om den utsatta** individen. Det förebyggande arbetet behöver utvecklas, så att yrkesverksamma i större utsträckning ska kunna förhindra eller i ett tidigare skede upptäcka och agera utifrån utsatthet. En viktig del är dessutom att barn och unga får kännedom om sina rättigheter och möjligheter till stöd från samhället.
- Många myndigheter **saknar, väl implementerade, rutiner och riktlinjer** kring hur de ska hantera ärenden rörande bortföranden.
- **Kunskapsnivån hos yrkesverksamma är ojämn** och kan variera kraftigt utifrån geografi, mellan olika verksamheter och över tid.
- Myndigheter och yrkesverksamma saknar i stor utsträckning en fördjupad förståelse för målgruppens utsatthet i förhållande till deras förövare (föräldrar och andra familjemedlemmar). Det får konsekvenser för deras bedömningar av bland annat den utsattas hot- och risknivå samt behov av skydd och andra insatser. Kompetensen kring genomförande av **hot- och riskbedömningar behöver förbättras**, framför allt hos socialtjänst. Det förutsätter även tillräckliga personella och ekonomiska resurser inom socialtjänsten.
- De insatser som beviljas får **inte önskvärd effekt** för utsatta som riskerar att föras bort och kan även sakna evidens när det gäller den aktuella målgruppen. Det gäller exempelvis **familjebehandling** i hedersrelaterade ärenden.
- Det finns stora **brister i stödet** till bortförda om/**när de återvänder till Sverige**, inte minst när det gäller långsiktigt stöd.

4 Gällande rätt

Det här kapitlet beskriver gällande rätt i de frågor som vägledningen berör. Särskilt fokus ligger på den lagstiftning som ligger till grund för uppdraget. Vägledningen ska enligt uppdraget bidra till att förhindra och förebygga att barn lämnar landet för att giftas bort, könsstympas eller utsättas för olika former av hedersrelaterat våld och förtryck. Fördjupningen i detta kapitel har därför visst fokus på utreseförbudet. Kapitlet innehåller även information om aktuella lagförslag på området.

1 JULI 2014

Den 1 juli 2014 kriminaliserades äktenskapstvång, vilseledande till tvångsäktenskapsresa samt försök och förberedelse till äktenskapstvång. Möjligheten för personer under 18 år att få tillstånd att gifta sig, så kallad äktenskapsdispens, togs även bort.

1 JULI 2016

Den 1 juli 2016 kriminaliserades stämpling till äktenskapstvång.

1 JANUARI 2019

Den 1 januari 2019 infördes ett förbud mot erkännande av utländska äktenskap som inqätts med barn, även för personer utan anknytning till Sverige om inte synnerliga skäl föreligger för ett erkännande.

1 JULI 2020

Den 1 juli 2020 infördes tre nya bestämmelser för att bekämpa hedersrelaterad brottslighet:

- Ett barnäktenskapsbrott.
- En straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv.
- Möjligheten att besluta om utreseförbud för barn.

1 JUNI 2022

Den 1 juni 2022 infördes brottet hedersförtryck i brottsbalken.

NYA LAGFÖRSLAG SOM ÄNNU INTE TRÄTT I KRAFT

1 JUNI 2024

Utreseförbudet utvidgas

Ett utvidgat utreseförbud för barn beräknas träda i kraft. En utförligare redogörelse över förslagets innebörd finns i stycke 4.3.10.

Läs mer: Prop. 2023/24:72 Ett utvidgat utreseförbud för barn.

1 JANUARI 2025

Oskuldsingrepp och oskuldskontroller föreslås kriminaliseras

Regeringen har tillsatt en utredning som har haft i uppdrag att analysera och ta ställning till hur skyddet mot otillbörlig kontroll av flickors och kvinnors sexualitet kan stärkas. Utredningen föreslår i sitt betänkande att oskuldskontroller och oskuldsingrepp (även kallade hymenoperationer eller oskuldsoperationer) ska kriminaliseras. Däremot föreslås inte någon kriminalisering av oskuldssintyg.

Läs mer: Förstärkt skydd för den personliga integriteten (SOU 2023:37).

Underlåtenhet att avslöja eller förhindra tvångsäktenskap och barnäktenskapsbrott föreslås kriminaliseras
Samma utredning som ovan föreslår också att underlåtenhet att avslöja eller förhindra äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott ska kriminaliseras. En kriminalisering skulle enligt utredningen kunna synliggöra kollektivets ansvar för att detta tillåts. Var och en som får kännedom om ett förestående äktenskapstvång eller barnäktenskapsbrott bör därför vara skyldig att anmäla eller på annat sätt avslöja brottet.

Läs mer: Förstärkt skydd för den personliga integriteten (SOU 2023:37).

1 JULI 2025

Brottskatalogen för hedersförtryck föreslås ändras

Det straffbara området avseende hedersförtryck (samt för grov fridskränkning respektive grov kvinnofridskränkning) föreslås förtydligas så att det framgår av lagtexten i bestämmelsen att ansvar kan utdömas för den som "begår eller annars medverkar" till de gärningar som kan ingå som en del i respektive brott. Utredningen föreslår vidare att det, efter uppräknigen av vilka brottsliga gärningar som omfattas, framgår att även försök, förberedelse och stämpling till sådana brott omfattas.

Läs mer: En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer (SOU 2024:13).

Regeringen föreslår därför att utreseförbud ska utvidgas från och med den 1 juni 2024.

Det ska kunna beslutas om ett barn riskerar att föras utomlands eller lämnar Sverige och barnets hälsa eller utveckling skadas under utlandsvistelsen på grund av omständigheter som kan föranleda vård enligt LVU.

Det kan röra sig om fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i boendemiljön.

Det kan också handla om den unges missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller annat socialt nedbrytande beteende.

Utreseförbudet ska även i fortsättningen kunna meddelas om barnet riskerar att föras utomlands för att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller att utsättas för könsstympning.

Omvändelseterapi, oskuldskontroller.....

Förslag på ett nationellt inrapporterings- och uppföljningssystem för bortförda barn och vuxna ska tas fram

Publicerad 07 mars 2024

Jämställdhetsmyndigheten har sedan tidigare i uppdrag att sprida kunskap om erfarenheter av hedersrelaterat våld och förtryck kopplat till utlandsvistelser. Nu ger regeringen även Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur ett nationellt inrapporterings- och uppföljningssystem för ärenden där barn eller vuxna har blivit bortförda kan utformas. Det handlar både om att kartlägga omfattningen av problemet och att systematisera uppföljningen.

- Det är otroligt viktigt att vi har en kraftfull lagstiftning på plats som kan förhindra att barn och vuxna förs ut ur Sverige mot sin vilja. Regeringen föreslog därför nyligen ett utvidgat utreseförbud för barn som riskerar att föras utomlands för att exempelvis uppfostras i föräldrarnas hemländer. I de fall när personer ändå förs utomlands ser vi att det finns ett stort behov av att följa upp dessa ärenden bättre, säger Jämställdhets- och biträdande arbetsmarknadsminister Paulina Brandberg.

- Vi har alltför många barn och vuxna som förs ut ur Sverige mot sin vilja. Nu går vi därför vidare och ger Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att utreda hur bortförandeärenden bör hanteras och följas upp, säger socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall.

Jämställdhetsmyndighetens uppdrag om skadliga utlandsvistelser och hedersrelaterat våld och förtryck ges mot bakgrund av att det saknas systematiserad inrapportering och uppföljning av hur många barn och vuxna som förs utomlands varje år. För att kunna sätta in rätt insatser behövs en bättre bild av problemets omfattning.

Inom ramen för Jämställdhetsmyndighetens pågående uppdrag att sprida kunskap om erfarenheter av hedersförtryck och annat våld kopplat till utlandsvistelse har det framkommit att många barn och unga vuxna blir utsatta för systematiskt våld under en lång tidsperiod, samtidigt som myndigheter i många fall har kännedom om de berördas utsatthet eller risk för utsatthet innan ett bortförande. Det tyder på att det finns institutionella brister som behöver utredas och åtgärdas.

Jämställdhetsmyndigheten får nu därför i uppdrag att utreda ett system för inrapportering för att få bättre överblick över problemets omfattning och att föreslå hur ärendena bör hanteras och följas upp. Syftet är att kommuner ska kunna vidta rätt åtgärder för att förebygga att barn och unga förs utomlands och att de får adekvat stöd.

Till rektorer i xx kommun

Att bli bortförd och gift mot sin vilja, könsstympas, eller skickas på uppfostringsresa handlar om barn och unga som fråntas sina grundläggande rättigheter och hamnar i en svår livssituation i ett annat land. Myndigheter i Sverige behöver samverka och aktivt verka för att förhindra att detta sker. Utifrån det tog Utbildningskontoret ett beslut om att inför varje nytt läsår kartlägga om det finns elever som inte har kommit tillbaka efter sommarlovet eller som har försvunnit under läsåret. Detta utökas med kartläggning även efter jullov.

Inom Utbildningskontoret finns det upparbetade rutiner både för grundskolan och gymnasieskolan när det gäller elevers frånvaro och elever som inte är i skolan. Vid oroande frånvaro måste vi ställa oss frågan om frånvaron kan handla om elever som mot sin vilja har blivit bortförda till ett annat land. Vi vet i nuläget att det finns elever från xx kommun som befinner sig i andra länder och det är vårt ansvar att ta reda på om de behöver hjälp att komma tillbaka.

I och med kartläggning efter sommarlov och jullov får vi en överblick och en samlad bild som gör att vi kan agera utifrån barnets bästa. Syftet är att ta reda på var eleven befinner sig, samverka med socialtjänst, ekonomiskt bistånd, Försäkringskassan, Skatteverket och polis när det finns en oro för att en elev kommer att föras utomlands, samt om en elev redan är bortförd. Vi får också underlag som gör att vi som kommun kan arbeta förebyggande och åtgärdande med t.ex. utbildningsinsatser inom både utbildningskontoret och socialtjänsten.

Kartläggningen genomförs av xx som är samordnare i frågan. Anmälan görs enligt rutin till socialtjänst.

Med vänlig hälsning

xx
Utbildningsdirektör

xx
Samordnare

Annat på gång i länet

- **Samtyckeslagstiftning**
- **Safe selfie Academy**
- **Regionskoordinator** ska bistå polis, socialtjänst, hälso och sjukvård etc med stöd i ärenden och fungera som en regional aktör med spetskompetens i frågor om prostitution och människohandel.
- **EXITprogram**, förslag på program för vuxna utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt ett program för barn utsatta för sexuell exploatering och människohandel för sexuella ändamål
- **Skyddat boende**, ny lagstiftning 1 april 2024 syftet är att kommunerna ska tillämpa ett barnrättsperspektiv i arbetet med barn som vistas i skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare. Se till att barnets rättigheter skärps, egen barnhandläggare, skola, hälso och sjukvård, fritidssysselsättning. Skyddat boende – tillståndspliktig, en egen boendeinsats i socialtjänstlagen.
- **Våldsutövare**, personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende. Predov.

Utbildningar och föreläsningar i länet

22 mars	föreläsning om hedersrelaterat våld och förtryck
2-3 april	utbildning i SARA och Patriark
18 april	föreläsning om bortförda barn
26 april	utbildning hedersrelaterat våld och förtryck i Oxelösund
14 maj	föreläsning om barn och unga som säljer sex som självskadebeteende, Cecilia Fredlund
24 maj	tillsamman för rätten att få välja sitt liv
10 sep	uppföljning SARA och Patriark
18 sep	myndighetsgemensam dag kring bortförda barn (förskola, skola, socialtjänst, ekonomiskt bistånd, god man, rättsväsendet, Försäkringskassan, Skatteverket, Migrationsverket. Jämställdhetsmyndigheten är inbjudna. På plats i Katrineholm (Katrineholm, Vingåker, Flen)
19 sep	myndighetsgemensam dag kring bortförda barn (förskola, skola, socialtjänst, ekonomiskt bistånd, god man, rättsväsendet, Försäkringskassan, Skatteverket, Migrationsverket. Jämställdhetsmyndigheten är inbjudna. På plats i Eskilstuna (Eskilstuna och Strängnäs)
26 sep	myndighetsgemensam dag kring bortförda barn (förskola, skola, socialtjänst, ekonomiskt bistånd, god man, rättsväsendet, Försäkringskassan, Skatteverket, Migrationsverket. Jämställdhetsmyndigheten är inbjudna. På plats i Nyköping (Nyköping, Oxelösund, Trosa och Gnesta)
17 okt	utbildning med ECPAT, utsatthet bland annat i form av Exposekonton och Sugardating samt hur barn och unga vill att samhällets stöd ska se ut.
18-24 nov	en vecka fri från våld, kom gärna med ideér

Tack för att ni lyssnade!